

XALQ OG‘ZAKI IJODI NAMUNALARI ORQALI BOLALARDA MA’NAVIY TARBIYANI SHAKLLANTIRISHNING AHAMIYATI

Soatova Rayxona Sadriddin qizi

Termiz davlat pedagogika institute

Pedagogika va san’at fakulteti

Pedagogika yo‘nalishi talabasi

rayhonasoatova@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10579309>

Annotatsiya. Ushbu maqolada xalq og‘zaki ijodi namunalari, ularning tarbiyaviy ahamiyati, bolalarda ma’naviy tarbiyani shakllantirishdagi o‘rni haqida so‘z boradi.

Kalit so‘zlar: Maqol, ertak, xalq, ma’naviyat, tarbiya, ezgulik.

THE SIGNIFICANCE OF FORMING SPIRITUAL EDUCATION IN CHILDREN THROUGH EXAMPLES OF FOLK'S ORAL CREATION

Abstract. This article will talk about the samples of folk oral creativity, their educational significance, their role in the formation of spiritual education in children.

Keywords: proverb, fairy tale, folk, spirituality, upbringing, goodness.

ЗНАЧЕНИЕ ФОРМИРОВАНИЯ ДУХОВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ У ДЕТЕЙ НА ПРИМЕРАХ НАРОДНОГО УСТНОГО ТВОРЧЕСТВА

Аннотация. В данной статье рассматриваются образцы устного народного творчества, их воспитательное значение, роль в формировании духовного воспитания детей.

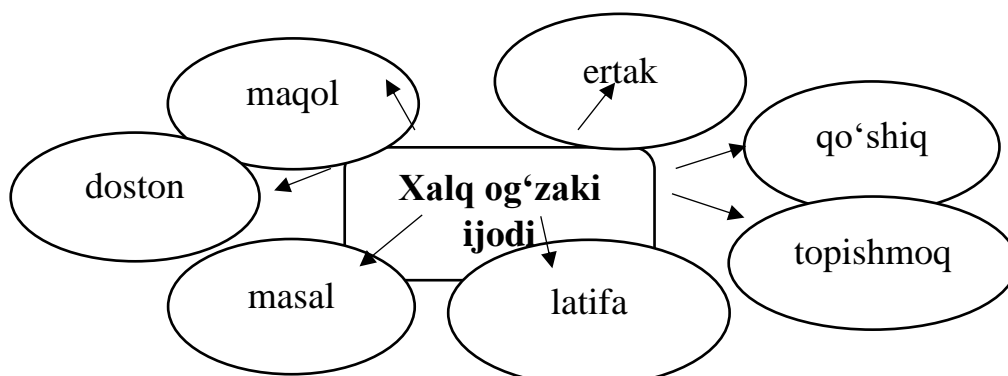
Ключевые слова: пословица, сказка, народ, духовность, воспитание, доброта.

Insonlarning dunyoqarashi shakllanishida bolalik davri muhim bosqich hisoblanadi. Bu davrda ular ruhiy, jismoniy, psixologik, aqliy jihatdan rivojlanadi va shu bilan birga ularda insoniy fazilatlar, mehr-oqibat hurmat, oliyjanoblik shakllana boshlaydi. Bolalik davri ta’lim-tarbiya berishning poydevori hisoblanadi.

Shu sabab bizning asosiy vazifalarimizdan biri bolalarni mustaqil shaxs bo‘lishga, faollik, bilim olishga, insoniylikka, Vatanga sadoqatlikka, oliyjanoblikka, mehnatsevarlikka, barchani birdek hurmat qilishga undashdan iboratdir. Bizga bu borada xalq og‘zaki ijodi yaqindan yordam beradi.

Bugungi kunda xalq og‘zaki ijodi tarixiy kategoriya sifatida rivojlanib kelmoqda.

Folklarning barcha janrlari qadimiy bo‘lsa-da, u hamisha yanada takomillashib bormoqda.

Maqollarni hayot qomusi, xalq og‘zaki ensiklopediyasi, o‘ziga xos bir badiiy-tarixiy solnoma deyish mumkin. Ular insonlar aqlini o‘tkirlashtiradi, nutqini ravshan va ta’sirchan qiladi, hayotda to‘g‘ri yo‘lni tanlay bilishga, hayotiy jumboqlar va muammolarni to‘g‘ri yechishga o‘rgatadi.

Shuningdek, maqollar o‘z ijodkori bo‘lmish xalqning dunyoqarashini, madaniy, maishiy hayotini, tafakkur xazinasini jamlovchi eng kichik og‘zaki ijod namunalari sifatida juda qadimiydir.

Maqollar nafaqat bolalarni, balki katta yoshli insonlarning aqlini teranlashtiradi, nutqini ravshan qiladi, hayotda oq-u qorani ajratishga, muammolarni yecha olishga o‘rgatadi. Yana bundan tashqari, maqollar xalqning dunyoqarashini, tafakkurini, madaniyatini, orzu-istaklarini o‘z ichiga qamrab oladi. Xalq maqollari yoshlarni to‘g‘riso‘zlik, adolat, mehribonlik, topqirlik, hurmat qilish, donolik, ehtiyotkorlik, haqiqatgo‘ylik, jasurlik, vatanparvarlikka undaydi.

“Vatani borning baxti bor”, “Oltin olma, duo ol”, “Bilagi zo‘r birni yiqar, bilimi zo‘rni mingni” kabi maqollar yuqoridagi fikrlarga yaqqol misol bo‘la oladi.

Xalq og‘zaki ijodi namunalaridan yana biri bu ertaklardir. Xalqimiz bejiz “Ertaklar-yaxshilikka yetaklar” deyishmagan. Ertaklarning bolalar hayotida tarbiyaviy ahamiyati anchayin katta. **“Uch og‘ayni botirlar”, “Zumrad va Qimmat”, “Ziyod Botir”, “Egrivoy va To‘g‘rivoy”** kabi ertaklar mo‘jiza va fantaziyani hayot bilan bog‘lab, to‘g‘rilik, halollik, ozodlik, matonat, sabr-bardosh, mehnatsevarlik, odamiylik kabi go‘zal fazilatlarini targ‘ib qiladi. Ertaklardagi qiziqarli syujetlarga shu kabi didaktik g‘oyalar izchillik, bo‘yoqdorlik bag‘ishlabgina qolmay, bolajonlar e’tiborini o‘ziga jalb qilib, shirin tuyg‘ular dunyosiga g‘arq qiladi.

Xalq og‘zaki ijodi namunalaridan biri bo‘lgan topishmoq bolalarda ziyraklik, topqirlik, mantiqiy fikrlash, fantaziya qilish qobiliyatlarini yanada yaxshi shakllanishida ko‘mak beradi desak, mubolag‘a bo‘lmaydi. Topishmoqlarda xalqimizning donoligi, zakovatligigi yaqqol namoyon bo‘ladi.

**Hamrohim bor befoyda,
Qo‘ymas yerda, yo‘l, soyda.
Quvalasam, ketmaydi,
Savalasam, o‘tmaydi. (Soya)**

Xulosa qilib aytadigan bo‘lsak, xalq dostonlari, ertaklar, qo‘shiqlar, maqollar, topishmoqlari va boshqa janrdagi asarlar yosh avlodning ma’naviyatini yuksaltirish, uni komil inson darajasiga yetishini ta’minlash maqsadini nazarda tutgan holda yaratilgandir. Ma’lumki, o‘tgan davrlarda xuddi bugungidek matbuot, ommaviy axborot vositalari, turli o‘quv dargohlari, internet kabi ta’lim, ma’rifat tizimlari bo‘lmagan. Bu kabi vazifalarni esa oddiy xalqimiz tomonidan yaratilgan ijod namunalari bajargan. Xalq og‘zaki ijodi rivojlanishi xalq pedagogikasi yaratilishiga zamin yarata oldi.

Bu ijod namunalarida birlik, hurlik, sadoqat, ezgulik, donolik, ma’rifatlilik, mehnatsevarlik, odillik kabi insoniy fazilatlar ulug‘lanib, razolat, xiyonat, sotqinlik, yolg‘onchilik, birovni haqqiga xiyonat qilish, axloqsizlik qattiq qoralanadi. Bundan ko‘rinib turibdiki, kelajak bunyodkorlari – bolalar, yoshlarni har taraflama barkamol qilib tarbiyalashda xalq og‘zaki ijodining o‘rni beqiyos va samaralidir.

REFERENCES

1. N.B. Xaitova. (2022). Maktabgacha yoshdagi bolalarni axloqiy tarbiyalashda xalq og'zaki ijodining ertak janridan foydalanishning dolzarbligi. "SIENCE AND INNOVATION" SCIENTIFIC JOURNAL. Vol.3, Issue 5, 1193-1198-betlar.
2. G. Saidova, A. Kakhharova. (2022). Xalq og'zaki ijodi orqali o'quvchilarda ma'naviy tarbiyani shakllantirish. Jamiyat va innovatsiyalar. Issue 04, 314-317-betlar.
3. <https://www.samdu.uz/uz/news/32768>